

ZSOLNAI GYÖRGY (1986) Budapest

ZSOLNAI GYÖRGY

A pipázásról

Pipára gyűjtani: merész döntés. Nemcsak azért, mert 2018-ban szinte már senki sem pipázik, és igazi kihívás a minőségi pipázásban jártas ismerősöket találni, akik megosztják tapasztalataikat velünk. Nemcsak azért, mert a kevésbé feltűnő, jóval egyszerűbb és illékonyabb hatású cigarettát szívkókkal szemben is egyre apad a magát toleránsnak gondoló világ türelme. Nemcsak azért, mert egy pipázó férfi ma már egyenesen látványosságnak számít, akit bármilyen nyilvános helyen (jobb híján ma már ez csakis a nyílt utcákra, illetve szabadtéri kapcsolattal rendelkező szórakozóhelyekre korlátozódnak) úgy bámulnak meg, mint egy közszemérem sértőt. Sokkal inkább azért számít merész döntésnek a pipázás, mert annak autentikus élvezete és az a mód, ahogyan a jelenkorban élünk, szinte kibékíthetetlen ellentétben áll egymással. A külvilág karcos zajai, az információtól szennyezett, fojtogató levegő, a porciókra vágott idő és a közösség egyénnel szemben megfogalmazott írott és íratlan szabályai kifejezetten a minőségi pipázás visszavonulást feltételező, magányos, öntörvényű, kontemplatív jellegének felszínre hozása ellen ható tényezők. Aki pipázásra adja a fejét, valami olyan szokás mellett dönt tehát, ami korunktól teljesen idegen.

A pipás végső soron befelé figyelő, gondolkodó ember, akit a külvilág neszei közül is csak azok érdeklínek, amelyek befolyással vannak az éppen aktuális tömés minőségi elfogyasztására, így a szél ereje és iránya, a páratartalom, az eső, a hőmérséklet vagy esetleg a bántó hangzavar lehet az, ami számára információtartalommal bír a külvilágból. A pipás a pipa meggyújtásakor a hétköznapi menetéből való kiszakadás mellett dönt. Vállalja a pipázás során ráömlő érzések és gondolatok kockázatát arra az időre, amíg a pipázás folyamata tart. Arra a háromnegyed órától másfél óráig terjedő időtartamra (a dohány fajtájától, szárazságától, a pipa tartályától, annak a tömörségétől, a szívás ütemétől függően ez akár két óra is lehet) a pipás más mederbe tereli a napját, egy olyan mederbe, ahol van idő mindenre. A pipázás ideje a szemlélődés ideje is egyben, ami gyökeresen eltér a hálózatba kapcsolt, információkon hizlalt munkaórától, szabadidős óráktól, tranzitórától.

A pipázás ideje alatt visszahúzódnak a pipás a szellemi műhelyébe, és szemügyre veszi azokat a problémákat, kérdéseket, történéseket, amelyek a pipázás higgadt és objektív ütemében tekinthetők csak át igazán. De nem kell feltétlenül magasztos dolgokra gondolnunk, nem istenérvek formalizálása vagy geopolitikai fejlemények átgondolása teszi a pipázással eltöltött időt különlegessé. Maga a hétköznapiból való kiszakadás nyitja ki ezt az időtartamot a reflexióra.¹ A pipázás ideális üteme igazodik a pipázó személyiségéhez. Pontosabban, maga a pipa az, amely hozzáigazítja a pipázót ahhoz az ideális ütemhez, amelyet a pipázás ideje kijelöl számára. Ez teszi lehetővé, hogy a zaklatott, felhergelt pipázó a rágyújtást követően éppolyan hamar személyisége jellemző amplitúdójára állítódjon be, mint a bágyadt és fáradt dohányos. Renyhének ajzószer, idegesnek nyugtatószer a pipázás. A kiszakadás egyszersmind visszatérés is önmagunkhoz, valami részben rajtunk kívülállón keresztül. A pipa, a dohány és a tűz hármassága csak a pipázó tevékeny jelenlétével válik működő rendszerré. A pipázás jelenlétét kíván, minden értelemben: a majd' egy órán át tartó tömet könnyen értékelhetetlenné válhat, sőt, kifejezetten rossz élményt adhat a pipázónak, ha nem megfelelően, vagyis a pipa és a dohány által megkívánt ütemben szívja azt. A jelenlétből fakadó gondosság és odafigyelés nélkül senki sem számíthat valódi, minőségi pipaélményre.

Pipázni társaságban éppen olyan meghitt és kitüntetett tevékenység, mint egyedül, amin nem lehet egyszerűen csak átesni, mert a pipázó jelentétere éppen olyan (ha nem nagyobb) szükség van nem pipázók jelenlétében, mint egyedül. A társaságban pipázó ugyanis megválogatja a dohányját, és nem választ olyat, amely túlságosan robusztus vagy megterhelő lehet a beszélgetőtársainak, de arra is figyel, hogy kisebb odafigyelést kívánó pipát válasszon, amelyet nem veszélyeztet a túlhevülés vagy a gyakori kialvás.

Talán éppen a jelenlét kívánalma az, aminek a legtöbb pipázással kísérletező nem tud megfelelni. A pipa ezoterikusnak tűnő atmoszférája vonzza a kíváncsiakat, de ez a tulajdonság gyakran nem párosul a kellő kitartással is. Márpedig pipázóvá válni

önmagában is egy folyamat. A pipa mint használati tárgy, a dohány mint élvezeti cikk, a rászánandó idő mint áldozat a pipázás fogalmi körének csak az első szintjét jelentik, amelyre a gyakorlattal együtt újabb és újabb rétegek rakódnak. A pipa intim társasá válik, amelyben a formán, a kinézetben, a megjelenésen túl már leírhatatlannak tűnő, belső tulajdonságokat is értékelni kezdünk.² A dohány szagos levelei gyújtás előtti és utáni aromákká, szobát betöltő illatközeggé, utóízzé, lecsengéssé nemesülnek, amelyekhez később tipikus érzetek, hangulatok is társulnak. A napunkból kiszakított idő pedig áldozatból jutalommal alakul, amit sokszor éppannyira várunk a kedvenc pipánkkal és dohányunkkal való együttlét, mint maga az időtartam megszeneltsége miatt.

Ezért viseli nehezen egy pipás, ha valamelyik ismerőse „csak egy slukk” erejéig kölcsönkérné a pipáját, hogy expressz módon megtapasztalja, mi- ben is áll a dohányzásnak ez a módja. Ez egyszerűen nem így működik. De ha még veszi is valaki a bátorságot ahhoz, hogy az első szembejövő dohányboltban megvegye az egyik, vitrin mélyén elheverő pipát, és hozzávásárolja valamelyik címkéjével fal felé fordított kapadohányt, amiről az eladónak fogalma sincs, mit tartalmaz, még akkor is nagyon messze van a lényegtől, vagyis a minőségi pipaélménytől a kíváncsiságtól. De talán éppen ez a művi rejtettség (amelynek létrejöttében a szabályozás csak annyiban ludas, hogy megerősít egy eleve meglévő, természetes távolságot a pipázás és a kommersz dohányzás között) ébreszti fel néhányban a pipázás iránti tényleges kíváncsiságot, és a sok akadály legyőzése már önmagában alkalmassá teszi a komoly érdeklődőt arra, hogy a pipázásra ne futó kalandként, hanem egy, az életébe beépülő, hosszú távú élvezetként tekintsen.

A pipa előkészítése a pipázásra, a pipa ápolása, a különféle dohányok megfelelő tárolása nem csupán célhoz kötött aktusok egymásutánja, hanem valódi szertartások. Rugalmas játékszabályok összessége, amelyek többségét szájhagyomány, illetve az internet útján tanulja meg a 21. századi pipás, és amelyek a pipa minőségi élvezetéhez hozzásegíthetnek. Ha pipázni akarok, így és így kell pipázni, mondhatnánk, ha nem élne meg számos eltérő, olykor egymást kizáró vélekedés egymás mellett, például arról, hogyan szabad a pipa kazánja belső falára tapadt kormot eltávolítani, vagy arról, hogy melyik dohányhoz milyen típusú pipa illik a legjobban. E kérdések eldöntésében nem siet a segítségünkre egyetlen végső igazság sem, mert a pipa minőségi élvezetének nincsenek kodifikált peremfeltételei. Csak a józan eszünk és a minőség iránti fogékony-

ságunk az, ami alapján rájöhetünk egy-egy fogásra, és ha megtaláltuk a legjobb eljárást, például a pipa tisztítására, akkor ki is tartunk mellette.

A kevés biztos szabály egyike az, hogy úgy foglalatalkodjunk a pipáinkkal, hogy a pipázás nyújtotta élvezet hosszú távú maximumát tudjuk magunk számára kisajtolni a folyamatból. Ez egy jól kalkulált hedonizmus, ami arra tanít minket, hogy a pillanatnyi élvezetnél sokkal fontosabb a hosszú távon fenntartott, úgymond, „karbantartott” élvezet. Ezt a megközelítést akár életbölcsességgé is tágíthatjuk, hiszen a pipázási szokásainkon keresztül rendre megbizonyosodhatunk e megközelítés igazságtartalmáról: a becsben tartott, gondosan ápolat pipák hosszú évekig lehetnek társaink, míg a kiszípolozott, hitványan kezelt darabok hamar kikerülnek a napi pipaválogatásunkból.

Jó példa erre az egyik arany szabály, szintén a kevés biztos közül: egy pipát egy nap csak egyszer szabad használni, hogy ne terheljük meg a kelletnél jobban, legyen ideje kiszellőzni és megnyugodni a következő igénybevételig. Komplexebb példaként hozhatjuk a felhevült pipa esetét is: ebből csak forró füstöt tudunk beszívni, ami nem okoz örömet, míg a normál hőfokú, hűvös füstöt nyújtó pipa valódi élvezetet ad a pipásnak. Forró füstöt senki sem szív tovább csak azért, mert már belekezdett. Félreteszi és hagyja nyugodni a pipáját, hogy aztán újabb kísérletet tehessen az adott tömeggel. Ám ezzel a pipa élettartamát is megóvjá, hiszen a forró füsttel égő pipa okatlan nyúzása nemcsak a szívójának árt, de magának a pipagyökérnek is.

A pipás jól kalkulált hedonizmusában ugyanakkor döccenőt hozott az, hogy a zárt szórakozóhelyekről kitiltották a dohányzókat. Nem tudni, milyen irányt vesz ez a folyamat, és lehet-e még látni akár kerthelyiségben, akár utcán pipást, de az biztos, hogy szemben a cigarettázókkal, a pipásoknak nincs lehetőségük arra, hogy egy kapualjban, egy szórakozóhely előtt vagy egy erkélyen hosszasan, a maguk ütemétől függően akár egy-másfél órát álldogálva hódoljanak szenvedélyüknek. A kiszakadás természetével nehezen fér össze az a lelkiállapot, amit a kapukon kívül rekedt, űzött vadként remegő cigizőkre kényszerített rá a nemdohányosok védelmében a törvényhozás. A pipásnak egy szórakozóhelyen nem sok választása van: vagy visszavonulót fúj, és eltekint a dohányzástól, tudván tudva, hogy a pipaélmény csakis szűk keretek között lesz értelmezhető egy sebtében elszívott, utcai pipázás során, vagy vállalkozik a lehetetlenre, és megkísérli a pipázást egyfajta „csökkentett módban”, pergőbb életciklusú pipák igénybevételével, mint amilyenek például a kukoricacsutkákból készült pipák.

Miközben visszaszorulóban van a pipázás, és nagy ritkaságnak számít pipatársba botlani az utcán, addig az internet és a közösségi média lehetővé teszi, hogy a pipások online tartsák egymással a kapcsolatot, és megosszák egymással tapasztalataikat, ötleteiket, élményeiket. Talán sosem lehetett eddig annyi dohánykritikát olvasni, mint amennyi ma fellelhető a weben. A magyar nyelvű dohányconnoisseurkodás viszont még gyerekcipőben jár, a kapcsolódó kifejezések meghonosodását pedig aligha segíti, hogy ma a hazai dohányboltokban csak nagyon szűk a minőséginek mondható pipadohányok kínálata. Nem irodalmi túlzás azt állítani, hogy több választása volt dohányokból és keverékekből a 18. századi Faludi Ferencnek, mint a 21. századi magyarországi pipásnak, pedig más, Európai Unióhoz tartozó országokban, mint amilyen Dánia, Németország vagy az EU-ból hamarosan kilépő Egyesült Királyság, még ma is jelentős pipás közösség létezik, akik a legkülönbébb dohányokból állíthatják össze személyre szabott menüjüket. De akinek van arra igénye, hogy külföldi utazásait összekesse egy-egy helyi pipaszaküzlet felkeresésé-

vel, az előtt kinyílhat a dohányok még ma is sokszínű világa.

Azt nem tudhatjuk, hogy a pipázásnak mint tevékenységnek és sokak szerint káros, bár kellemes illatú szokásnak még mennyi ideje van hátra az európai kultúrkörben. Az viszont kitapintható, hogy a pipázás napjainkban egyre egzotikusabbá és távolibbá válik, amelyhez nehéz kapcsolatot találni. A pipa élvezetéhez olyan emberi tulajdonságok keltenek, amelyek egyáltalán nem állnak a jelenkor képzeletbeli érelylistáinak élén: a kitartás, a jelenlét és a mértékletesség.

JEGYZETEK

¹ A 18. századi költő, Faludi Ferenc *A pipáról* című versében éppen ezt a kiszakadást taglalja, amikor a pipa füstjének elillanó látványáról az emberi halandóságra következtet.

² Charles Baudelaire *A pipa* című versében is erről ír, de a pipa szemszögéből, egyben bemutatja a pipa vígasztaló szerepét is. Kisfaludy Károly *Pipadal* című versében pedig szinte himnuszt intéz saját szeretett pipájához.

